

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ: «΄΄Φοβού΄΄ τους σταυροφόρους, Πόλη»

Γκουζούνη Σοφία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο του μαθήματος της ιστορίας της Β΄ Γυμνασίου ο μεσαιωνικός κόσμος αισθητοποιείται με μια καινοτόμα εκπαιδευτική προσέγγιση. Αξιοποιώντας την ενεργητική μάθηση και καλλιεργώντας την επικοινωνιακή ικανότητα, στην ενότητα «Οι σταυροφορίες και η πρώτη άλωση της Πόλης» προτείνεται ένα τρίωρο διδακτικό σενάριο. Οι μαθητές καλούνται να αποκομίσουν γνώσεις για τις σταυροφορίες και την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Δυτικούς το 1204 και συγχρόως να αναπτύξουν την κριτική, αναλυτική και συνθετική σκέψη τους μέσω της κειμενοκεντρικής προσέγγισης σε επίπεδο αργά ομάδας και ακολούθως στην ολομέλεια της τάξης.

Λέξεις-κλειδιά: Σταυροφορίες, ενεργητική μάθηση, συνεργατική μάθηση, ιστορικός και γλωσσικός γραμματισμός

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΓΚΟΥΖΟΥΝΗ ΣΟΦΙΑ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
Email: sfiagzn@hotmail.com

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενεργητική μάθηση στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί επιτακτικό αίτημα και αναγκαία συνθήκη στο σχολείο του 21ου αιώνα. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών ως μελλοντικών πολιτών, η ενδυνάμωση τόσο της αναλυτικής όσο της και συνθετικής σκέψης τους και η ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων είναι πλέον συνυφασμένη με τη διδασκαλία του γνωστικού αντικειμένου.

Με αυτόν τον προσανατολισμό υλοποιήθηκε η παρούσα διδακτική δράση στο πλαίσιο του μαθήματος της Β΄ Γυμνασίου «Μεσαιωνική και νεότερη ιστορία» Συγκεκριμένα, επιλέχθηκε η ενότητα με τίτλο «Οι σταυροφορίες και η πρώτη άλωση της Πόλης».

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας διδακτικής δράσης είναι οι μαθητές/-τριες να εμπλακούν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία προκειμένου να αποκτήσουν νέες ιστορικές γνώσεις και να έρθουν σε γόνιμη επαφή με πρόσθετο διδακτικό υλικό σχετικά με την Α, Β, Γ και Δ Σταυροφορία.

Πιο συγκεκριμένα, με βάση τη στοχοθεσία οι μαθητές/-τριες καλούνται:

- μέσω της ενεργητικής ακρόασης να αξιοποιήσουν την κριτική τους σκέψη και τις δεξιότητες μνήμης με δραστηριότητες που απαιτούν ανάκληση πληροφοριών.
- να καλλιεργήσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες που αφορούν την κατανόηση και την παραγωγή γραπτού λόγου και συγχρόως την κατανόηση και την παραγωγή προφορικού λόγου και τον αφηγηματικό λόγο
- να αναπτύξουν συνεργατική διάθεση και αλληλοσεβασμό μέσω της εργασίας σε διάδες και στην ολομέλεια της τάξης και
- να τονώσουν την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή τους μέσω των ατομικών εργασιών.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την εφαρμογή της διδακτικής δράσης επιλέχθηκε η ενότητα «Οι σταυροφορίες και η πρώτη άλωση της Πόλης» με τίτλο «΄΄Φοβού΄΄ τους σταυροφόρους, Πόλη...». Έλαβε χώρα στη σχολική τάξη και διήρκεσε τρεις διδακτικές ώρες.

Η δράση αρχίζει με την ανάγνωση κατά την 1^η διδακτική ώρα από τη διδάσκουσα ενός μηνύματος το οποίο λέγεται πως αποστέλλει στους 16 μαθητές/-τριες του τμήματος ένας «συμμαθητή» τους για να τους ενημερώσει για ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός. Στο μήνυμα αυτό περιλαμβάνονται για μελέτη 8 αποσπάσματα από κείμενα σχετικά με την ενότητα, με απότερο στόχο να αποκομίσουν γνώσεις για τους σταυροφόρους και την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Δυτικούς το 1204 μ.Χ., ώστε να τον βοηθήσουν να εμπεδώσει την ύλη. Οι μαθητές/-τριες χωρίζονται με τυχαία επιλογή από τη διδάσκουσα σε 8 ζεύγη. Η διδάσκουσα κάνει μια ευσύνοπτη και εισαγωγική αναφορά στο ιστορικό γεγονός και για να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον τους τους δείχνει οπτικό υλικό (εικόνες 1, 2, 3). Έπειτα καλούνται να μελετήσουν ο καθένας από ένα απόσπασμα το οποίο τους δίνεται με κλήρωση και να αποδώσουν προφορικά όσα κατανόησαν στον άλλον.

Τη 2^η διδακτική ώρα παρουσιάζουν όσα τους μετέφερε ο «εταίρος» τους στην ολομέλεια της τάξης, ενώ παράλληλα με βάση τις πληροφορίες που λαμβάνουν κρατάνε σημειώσεις στο φύλλο εργασίας που τους έχει διανεμηθεί. Με δεδομένο πως τα αποσπάσματα είναι 8 και οι μαθητές/-τριες 16, το κάθε απόσπασμα παρουσιάζουν 2 μαθητές/-τριες, πρώτα ο ένας μία και στη συνέχεια ο άλλος με τη σειρά που θα επιλέξουν οι ίδιοι. Έτσι, οι υπόλοιποι μαθητές/-τριες έχουν την ευκαιρία να ακούσουν εκ νέου το μήνυμα, να το επεξεργαστούν σε βάθος και να διασταυρώσουν τις πληροφορίες που θα καταγράψουν. Η εκπαιδευτικός παρεμβαίνει μόνο για να καθορίσει τη σειρά της παρουσίαισης ώστε τα γεγονότα να παρουσιάζονται χρονολογικά και να δώσει διευκρινίσεις εφόσον της ζητηθεί.

Την 3^η διδακτική ώρα, ζητείται από τους μαθητές/-τριες να συνθέσουν ατομικά ένα σύντομο χρονικό των σταυροφοριών και της άλωσης της Κωνσταντινούπολης το 1204 μ.Χ., προκειμένου με τη σειρά τους να το στείλουν στον «συμμαθητή» τους να το μελετήσει. Η δράση ολοκληρώνεται με τη συλλογή των φύλλων εργασίας από τη διδάσκουσα.

Εικόνα 1. Σταυροφόροι.

Εικόνα 2. Α & Δ Σταυροφορία.

Εικόνα 3. Άλωση της Πόλης, (1204 μ.Χ.)

ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ (ορισμός, αίτια)	ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ	Α΄ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ	Β΄ & Γ΄ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ	Δ΄ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ	ΠΡΩΤΗ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΥΠΟΛΗΣ (1204)

Πίνακας 1. Φύλλο εργασίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι μαθητές/-τριες καθόλη τη διάρκεια της διδακτικής δράσης κλήθηκαν να ανταποκριθούν σε πλήθος και ποικιλία δραστηριοτήτων τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ομάδας (εργασία ανά ζεύγη, εργασία με την ολομέλεια της τάξης). Με βάση τη σειρά υλοποίησής τους:

- μελέτησαν και να αποστήθισαν τις βασικότερες πληροφορίες από το σημείωμα που τους διανεμήθηκε από τον φανταστικό «συμμαθητή» τους.
- απέδωσαν σε προφορικό λόγο το περιεχόμενο του αποσπάσματος που είχαν λάβει στον/στην συμμαθητή/-τρια τους με τον/την οποίο/-α εργάστηκαν σε ζεύγη
- «αποδελτίωσαν» το προφορικό μήνυμα που τους μετέφερε ο/η συμμαθητής/-τρια με τον οποίο ήταν ζευγάρι
- απέδωσαν προφορικά τις πληροφορίες που τους μετέφερε ο/η συμμαθητής/-τρια στην ολομέλεια της τάξης
- συμπλήρωσαν τις απαραίτητες πληροφορίες στο φύλλο εργασίας που τους διανεμήθηκε με βάση τις πληροφορίες που έλαβαν από του/της μαθητές/-τριες που είχαν μελετήσει το αντίστοιχο απόσπασμα
- συνέταξαν σε πεζό λόγο το χρονικό της άλωσης της Πόλης με βάση τις γνώσεις που αποκόμισαν

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά την έναρξη της διδακτικής δράσης οι μαθητές/-τριες ένωσαν έκκλητοι στο άκουσμα του «μηνύματος» από έναν άγνωστο συμμαθητή τους. Μετά τον αρχικό αφηνδιασμό έδειξαν ενδιαφέρον να μελετήσουν τα αποσπάσματα. Οι περισσότεροι μαθητές αντιλήφθηκαν γρήγορα το πλαίσιο της διδακτικής δράσης ενώ ελάχιστοι ζήτησαν πρόσθετες πληροφορίες και καθοδήγηση.

Οι μαθητές/-τριες ανταποκρίθηκαν σε καινοποιητικό βαθμό στο επίπεδο της απομνημόνευσης και της απόδοσης σε προφορικό λόγο του αποσπάσματος που μελέτησαν οι ίδιοι. Αντίθετα, φάνηκε ένας σημαντικός βαθμός δυσκολίας στην κατανόηση και την απόδοση στην ολομέλεια των πληροφοριών που έλαβαν από τον/την συμμαθητή/-τρια με τον/την οποίο/-α εργάστηκαν σε ζεύγη. Με βάση τις γραπτές σημειώσεις τους στα φύλλα εργασίας αξίζει να σημειωθεί πως η πλειονότητα αντιλήφθηκε και κατέγραψε σωστά τις πληροφορίες που άκουσαν, αν και αρκετά σημεία δεν αποτυπώθηκαν γραπτώς καθώς παραλήφθηκαν και δεν ειπώθηκαν στην ολομέλεια της τάξης. Το γεγονός πως το ίδιο απόσπασμα μελετήθηκε και αποδόθηκε από 2 μαθητές λειτουργήσει θετικά καθώς τα παιδιά κατάδεραν έτσι να συγκρατήσουν περισσότερες πληροφορίες. Ως προς τη σύνταξη του χρονικού της άλωσης από τους Σταυροφόρους οι μαθητές/-τριες κατέγραψαν με χρονολογικά σειρά τα γεγονότα που τους εντυπώθηκαν αξιοποιώντας αρκετά σημεία από τον αφηγηματικό τρόπο. Μόνο 3 μαθητές αρνήθηκαν να παραδώσουν το γραπτό τους γιατί θεώρησαν πως είναι ημετέλες και χωρίς συνοχή.

Συμπερασματικά, η διδακτική δράση φαίνεται πως κατάφερε να κινητοποιήσει τους μαθητές και να εξομαλύνει τη συνεργασία ανάμεσά τους. Επίσης, ενίσχυσε την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου και βοήθησε τα παιδιά να σκεφτούν κριτικά και να αξιοποιήσουν δημιουργικά τις ιστορικές πληροφορίες που αποκόμισαν.

Όπως, προκύπτει, λοιπόν, αξιοποιώντας μια καινοτόμα εκπαιδευτική προσέγγιση με βασικά στοιχεία την ενεργητική μάθηση και τη συνεργατική μέθοδο μπορεί να καλλιεργηθεί συγχρόως ο ιστορικός και γλωσσικός γραμματισμός και ο κόσμος της ιστορίας να αισθητοποιείται. Ανάλογες διδακτικές δράσεις προτείνεται να υιοθετηθούν και στο πλαίσιο άλλων μαθημάτων, καθώς οι μαθητές φαίνεται να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και να τις αποδέχονται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. Καράλης, Α. (2007), Συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές, Διδακτικές σημειώσεις, ΤΕΑΠΗ, Στο: <https://eclass.upatras.gr> (προσπελάστηκε 2/2/2023)
2. Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, τόμος 55.
3. Παπαρηγόπουλος, Κ. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος 15.
4. Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία, Β΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ